

ماده شانزدهم اعلامیه حقوق بشر میگوید : «هر زن و مرد بالقی حق دارند، بدون هیچگونه محدودیت از نظر نژاد، ملیت، تابعیت، یا مذهب، باهمدیگر زناشویی کنند و تشکیل خانواده دهند، در تمام مدت زناشویی و هنگام انحلال آن، زن و شوهر، در کلیه امور مربوط بازدواج، دارای حقوق مساوی میباشند» ... اما اسلام ...

ریاست خانه و خانواده باکیست ؟

❦ ریاست «خانواده» باکیست ؟

❦ سیادت «خانه» از آن کیست ؟

بدیهی است هر شرکت و سازمانی نیازمند بمقام مسئول و رئیس است و گرنه، خواه و ناخواه منجر بهرج و مرج شده و سرانجام بنا بودی خواهد گرائید و زیانهای فراوانی بیار خواهد آورد.

طبق بیان بالا زن و مرد که ازراه ازدواج و تشکیل خانواده، شرکت و سازمانی بوجود میآورند، ناگزیر بایستی برای اداره عمومی و مسئولیتهای مهم خانواده و اداره شئون فرزندان و تکالیف دیگریکه براین سازمان مترتب است، سرپرست و مقام مسئولی وجود داشته باشد و باید دید که : «شرکت زناشویی» و «سازمان خانواده» تحت قیمومت و سرپرستی کدام يك از : مرد، یازن، یا هر دو باشد، صحیح تر و شایسته تر است ؟

تردیدى نیست که شق سوم (ریاست هر دو) برای سر و سامان بخشیدن امور مربوط به خانواده کافی نیست زیرا از قدیم گفته اند : «خانه ای را که دو کدبانو است، خاک تازانو است» و تجربه نیز ثابت کرده که وجود دو رئیس برای يك کشور و يك مؤسسه از نداشتن رئیس؛ زیانبارتر و فساد و انهدام نزدیکتر است.

بعلاوه در علم روانشناسی ثابت شده: کودکانیکه در سایه پدر و مادری تربیت میشوند که میان آنها بر سر ریاست و حکومت بر خانه کشمکش و نزاع وجود دارد، چنین کودکانی، دچار اختلال عواطف و عقده های روحی و نگرانیهای فکری میشوند. بنابراین، اختیار سرپرستی و ریاست خانواده را بایستی بیکی از زن، یا مرد، واگذار کرد.

ولی ما پیش از بحث درباره ریاست مرد، یا زن، میپرسیم: در صورت دوران امر میان فکر و عواطف، کدام يك از آندو برای تحمل بار سنگین سرپرستی و ریاست خانواده، سزاوارتر و آماده تر است؟

بدیهی است هیچکس نمیتواند منکر شود که پاسخ این پرسش بنفع فکر خواهد بود، زیرا تنها این نیرو است که میتواند بار سنگین مسئولیت خانواده را بر منزل مقصود رسانیده و از عوامل خاصی که عواطف و احساسات را تهدید میکند در امان بماند.

روی این حساب سپردن زمام اختیار سرپرستی خانواده را بدست «عقل» و اندیشه مرد، که از نظر طبیعت، اعصاب او برای پیکار و مبارزه در عرصه زندگی آماده تر است، منطقی تر میباشد.

بعلاوه بعقیده روانشناسان وضع روحی زن طوری است که نسبت بمردیکه در برابر او خضوع کند و تحت اراده او امر او قرار گیرد، هیچگونه احترامی قائل نیست و او را خار و بیمقدار میشمارد!

ممکن است بعضی خیال کنند که: این روحیه زنان مربوط ببطرت و سرشت آنان نیست بلکه معلول تربیت دوران گذشته است که همچنان آثار آن در ضمیر پنهان آنان باقی مانده است! ولی بهترین دلیل نادرستی این بندار، وجود زنان کنونی آمریکا است. زنان کنونی آمریکا با اینکه مساوات کامل با مردان دارند و از هر جهت در شرائط متساوی تربیت بسر میبرند، در عین حال، در برابر آن مردیکه قوی و نیرومند است و دارای عجز و ناتوانی نیست و میتواند حکومت و سلطه خود را بر زن حفظ کند، خاضعند و در جلب رضا و خشنودی خاطر او میکوشند و از مدیریت و قدرت و نیروی همسر خود، لذت میبرند و این خود بهترین گواه نادرستی پندار فوق، و شایستگی مردان برای زعامت و سرپرستی خانواده است.

از همه اینها گذشته، بفرض آنکه زنان در ابتدای ازدواج که هنوز اولاد نیاورده و خاطر آنان از لحاظ تربیت فرزندان آسوده است، مایل بر ریاست خانواده باشند، این وضع دوام نخواهد پیدا کرد. گرفتاریهاییکه طبعاً برای آنان در زندگی بعدی پیش خواهد آمد، و

فکر آنها را مشغول خواهد کرد خیال آنها را از تحمل بار سنگین مسئولیتها، منصرف خواهد نمود. روی همین جهات و عوامل است که در تمام قوانین مدون و یا آداب غیر مدون جهان، سرپرستی و ریاست خانواده بمرء و کول شده و ماده ۲۱۳ قانون جدید فرانسه نیز تصریح میکنند که: **زعامت و سرپرستی خانواده بعهده مرد است.**

ممکن است برخی از افراد کم اطلاع و مغرض، از گفتار گذشته ما چنین نتیجه بگیرند که: روی این حساب، مرد در محیط خانواده قداراست هر گونه استبداد و دیکتاتوری پیش گیرد! و در امور مربوط بخانه و خانواده، بطور دلخواه و مطلق العنان، رفتار نماید! ولی ناگفته پیداست که اینگونه نتیجه گیری غلط ناشی از عدم اطلاع از مبانی حقوق اسلامی است زیرا ریاستی که مسئولیتی در پی خواهد داشت، منافات با مشورت و تعاون ندارد بلکه ریاست و سرپرستی صحیح آنست که توأم با مشورت و تعاون باشد و در پرتو تفاهم کامل ادامه یابد (۱).

قرآن شریف در عین آنکه سرپرستی و مسئولیت خانواده را بمصدق «**الرجال قوامون علی النساء**» (۲) بعهده مردان میگذارد، در عین حال بمرءان توصیه میکند: «**وعاشروهن بالمعروف**» یعنی: با زنان خود، بطور شایسته و دوراز هر گونه تعدی و اجحاف، معاشرت کنید» (۳) پیغمبر اکرم نیز در این باره فرموده: «**خیرکم خیرکم لاهله وانا خیرکم لاهلی**» یعنی: بهترین فرد شما کسی است که با خانواده اش، مهربان تر و خوش رفتارتر باشد و من نسبت بخانواده ام چنینم» (۴).

پیغمبر اسلام در باره احترام و تجلیل از مقام همسر میگوید: «**ما اکرم النساء الا کریم و ما اهانهن الا لئیم**» یعنی: زنان را اگر اگرامی نمیدارد مگر افراد کریم و بزرگوار و با آنها اهانتم نمیکند مگر مردم پست و فرومایه» (۵) پیغمبر اسلام، کاملترین افراد پروان خود را آنکسی میدانند که اخلاقش نیکو تر و لطف و مهربانیش نسبت بخانواده اش بیشتر باشد» (۶). اسلام نه تنها هر گونه تعدی و دیکتاتوری را در محیط خانواده تحریم میکند، بلکه ترش روئی و عصیانیت های بیجا را نسبت بهمسر تقبیح کرده و از جمله حقوق زن بر مرد همین ترش روئی نکردن مرد را نسبت بزن، می شمارد «**ولا یقبح لها وجهها**» (۷).

پیغمبر اسلام، در آخرین سال زندگی اش هنگامیکه اعمال حج را به پایان رسانید، ضمن

(۱) اقتباس و ترجمه از ص ۱۰۹-۱۱۰ شبهات حول الاسلام. (۲) آیه ۳۴ سوره نساء

(۳) آیه ۱۹ سوره نساء. (۴) من لایحضر ص ۴۵۸. (۵) حقوق زن در اسلام و جهان ص ۵۶

(۶) اکمل المؤمنین ایماناً أحسنهم خلقاً والطفهم باهله. (۷) کافی ج ۵ ص ۵۱۱.

خطابه مفصل و تاریخی که در منی ایراد کرد ، درباره مدارا کردن با زنان اینطور فرموده :
شما دیکران را درباره زنان به نیکی سفارش کنید ، زیرا آنها در خانه شما بسر میبرند
و تحت کفالت شما هستند و آنها امانت های خدا هستند که شما بعنوان همسری آنها را اتخاذ
کرده اید ، (۱) .

سیادت خانه از آن کیست ؟

در خاتمه این بحث ، تذکر این نکته ضروری بنظر میرسد که : با آنکه اسلام سرپرستی
و مسئولیت امور مربوط بخانواده را بر مرد ، موکول کرده و با دستورات حقوقی و اخلاقی جلو
دیکتاتوری و مطلق العنان بودن مرد را در امور مربوط بخانواده گرفته در عین حال زن را از
ریاست داخلی خانه و مسئولیت تربیت فرزند و تربیت و تنظیم و مسائل زندگی و نیازمندیهای
خانه و بطور کلی از استقلال داخلی محروم نکرده است چنانکه از پیغمبر اسلام روایت شده :
« کل نفس من بنی آدم سید ، فالرجل سید اهله والمرأة سید اهلهما یعنی : هر فردی از افراد بشر
آقا و بزرگ است ، مرد در امر خانواده ، وزن در امور خانه و خانه داری ریاست دارند » .

و نیز از آنحضرت روایت شده : و الرجل راع علی اهل بینه وهو مسئول
عنهم والمرأة راعیة علی اهل بیت بعلمها وولده ووهی مسئولة عنهم... یعنی : مرد نگهبان
و مسئول خانواده است ، زن نیز نگهبان و مسئول خانه و اهلیت شوهر و فرزندان است (۲)

(۱) سیره ابن هشام ج ۲ ص ۶۰۴ .

(۲) جمعه و ورام ص ۶ .

مزد کار گر !

پیغمبر اسلام (ص) میفرماید :

من ظلم اجیراً اجره احبط الله عمله ، و حرم علیه
ریح الجنة کسیکه مزد کارگری را ندهد خدا مزد عمل او را نمیدهد
و بوی بهشت را بر او حرام میکند (هرگز نزدیک بهشت نخواهد
شد) .
« نقل از کتاب من لایحضر »